

4. Příčiny růstů ekonomik ČR, SR a Rakouska podle struktury HDP a jejího vývoje

Poptávkové impulsy generované složkami výdajové strany HDP si obecně žádají odpovídající reakci na straně nabídky v ekonomice, ať už jde o potřebné zdroje nasycované z domácí produkce anebo dovozů. Vztah bývá samozřejmě interaktivní.

4.1. Základní složky výdajové strany HDP v ekonomikách ČR, SR a Rakouska od roku 1998

Je zřejmé, že země na různém stupni ekonomické vyspělosti mohou mít různé proporce (váhu) složek výdajové strany HDP. Obecně budou mít země investičně poddimenzované (s nízkou úrovní nakumulovaných hmotných aktiv) tendenci tento handicap mírnit. Naopak země s vysokou úrovní spotřeby domácností budou mít tendenci tento atribut materiální kvality života udržovat. V této části analýzy však nepůjde o vzhled do struktur úrovněových, ale o to, s jakou dynamikou se vyvíjely základní složky výdajové strany HDP v ekonomikách České republiky, Slovenska a Rakouska (většinou i pro srovnání oproti EU 28).

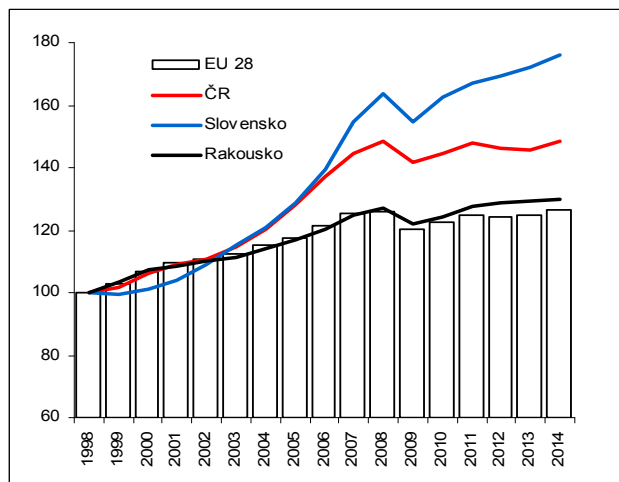
4.1.1. Porovnání zemí

Ekonomiky ČR, SR a Rakouska rychlejší než průměr EU

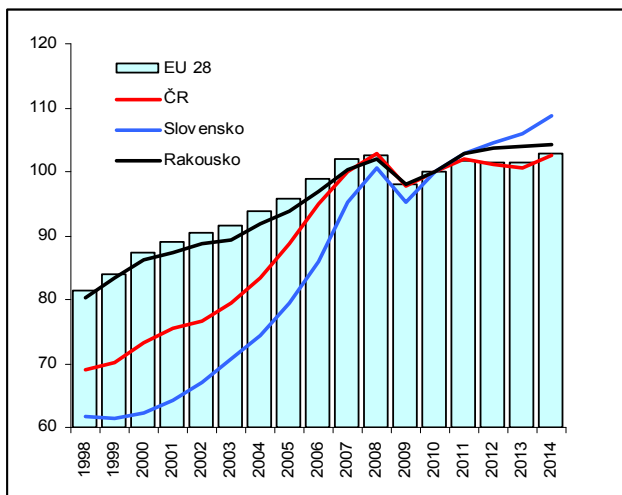
Ekonomický vývoj zemí sledovaných v této analýze podle růstu HDP vztaženého k bázi roku 1998 ukazuje (graf 23), že od roku 1999 se vývojové křivky ekonomik ČR a Rakouska pohybovaly zhruba stejně jako křivka HDP za celou EU. Od roku 2003 je pak již patrné, že rostly rychleji a ekonomika Rakouska prakticky stejně jako v úhmu HDP EU 28. Poté od roku 2008 překonalo tempo růstu HDP (podle přírůstku k bázi 1998) v Rakousku růstovou úroveň Unie a až do roku 2014 bylo rychlejší než v EU (také krizový propad v roce 2009 s -3,8 y/y byl méně hluboký než v EU jako celku s -4,4 % y/y).

Od roku 2011 byl - podle grafu 24 s přírůstků k bázi 2010 - ekonomický vývoj Rakouska lepší než vývoj v České republice vlivem tuzemské ekonomické recese.

Graf 23 HDP (reálně, 1998=100)

Graf 24 HDP (reálně, 2010=100)

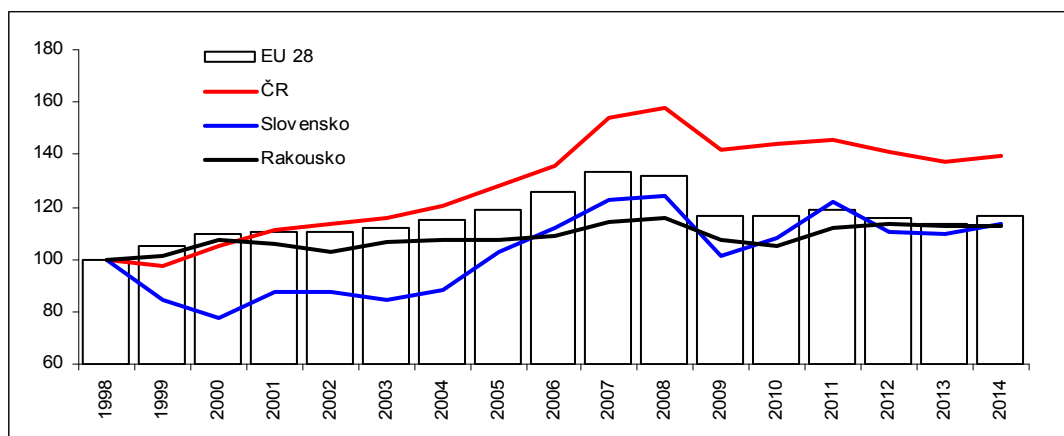
Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Rychlejší růst fixních investic v České republice od roku 1998 než v SR i v Rakousku navozuje otázku, kam se ztrácely jejich multiplikační efekty, když růst české ekonomiky byl slabší než růst ekonomiky slovenské

Překvapivé srovnání pokud jde o růst fixních investic (tvorby hrubého fixního kapitálu) v ČR, SR a v Rakousku a také v EU jako celku nabízí graf 27. Podle něj rostly nejvíce investice v ČR – proti roku 1998 v roce 2014 s indexem 139,7, čehož nebylo docíleno ani na Slovensku (113,3), ani v Rakousku (112,9). Nárůst investic v ČR byl také významně větší, než jakého dosáhla EU jako celek (116,8).

Je otázka, proč se nedostavil odpovídající multiplikační efekt těchto investic. Je možno dovozovat, že šlo ve značné míře o investice neproduktivního typu, typicky například o odstraňování škod daných starou ekologickou zátěží.

Graf 25: Vývoj tvorby hrubého fixního kapitálu (fixních investic) (1998=100)

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Spotřeba slovenských domácností rostla rychleji než v ČR i v Rakousku, kde se vyvíjela zhruba stejně jako v průměru za EU 28

Vcelku logický růst výdajů na konečnou spotřebu domácností v ČR a na Slovensku (graf 26) daný růstem jejich disponibilních příjmů (ještě i ve druhé polovině 90. let relativně nízkou mírou nezaměstnanosti, což ale platilo pro ČR, nikoli pro Slovensko), dále počínající nabídka úvěrových bankovních produktů zaměřených na spotřebu a její obecně otevřené horizonty, to vše stálo za pokračujícím růstem spotřeby českých a zejména slovenských domácností.

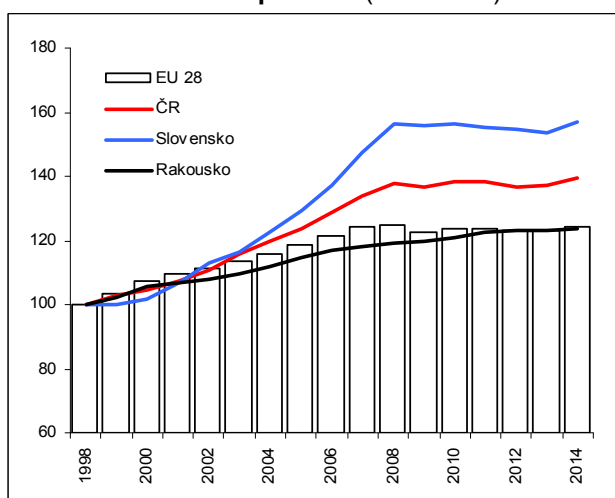
Podle Historické ročenky národních účtů spotřeba slovenských domácností dosáhla úrovně roku 1990 až v roce 2002

Na Slovensku však po rozpadu federace trvalo velmi dlouho, než spotřeba vůbec dosáhla úrovně roku 1990. Podle dat z Historické ročenky národních účtů ČSÚ a SSÚ (grafy v další v další subkapitole) se spotřeba slovenských domácností dostala na úroveň roku 1990 dokonce až v roce 2002.

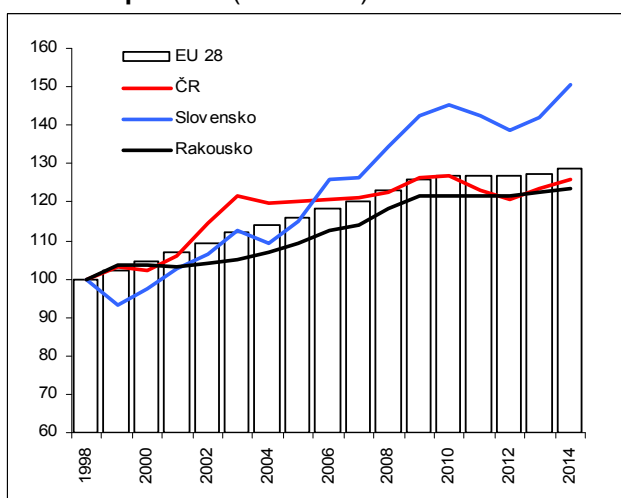
V Rakousku narostla spotřeba domácností za roky 1998-2014 o necelou čtvrtinu, v ČR o dvě pětiny a na Slovensku o téměř tři pětiny

Relativně nízké přírůstky spotřeby rakouských domácností byly patrné po celé období 1999-2012 (rakouské domácnosti utrácely, co se dynamiky spotřeby týká, méně než kolik činil průměr EU). Poté tohoto průměrného tempa zhruba dosáhly. V roce 2014 narostla proti roku 1998 spotřeba rakouských domácností o 23,5 %, v Unii o 24,5 %. V České republice výdaje domácností na konečnou spotřebu narostly o téměř dvě pětiny (+39,5 %), na Slovensku o více než polovinu (+57,5 %)

Graf 26 Výdaje domácností vč. NISD na konečnou spotřebu (1998=100)

Graf 27 Výdaje vládních institucí na konečnou spotřebu (1998=100)

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Velmi silná spotřeba vládních institucí na Slovensku stála zřejmě za silnou dynamikou jeho HDP

Podobně jako u spotřeby domácností, zaznamenává Slovensko velmi silný růst výdajů svých vládních institucí na konečnou spotřebu (graf 27). Tyto výdaje jsou ve srovnání s ČR, Rakouskem anebo i Unii jako celkem v procentním vyjádření tak vysoké, že lze

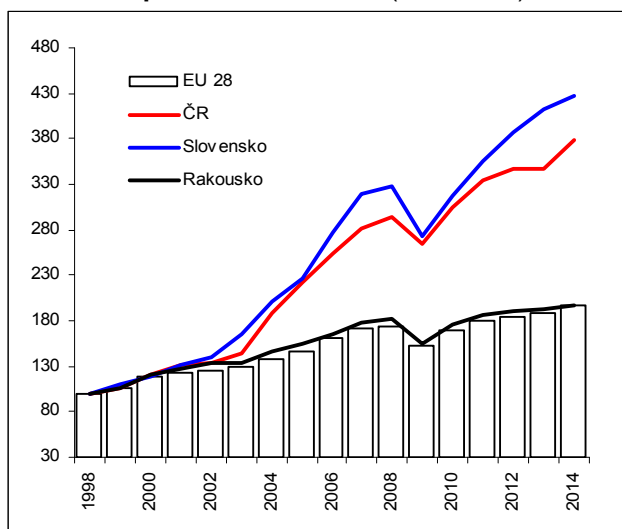
vyslovit hypotézu, že slovenský ekonomický růst byl ve velmi vysoké míře financován dluhem vládních institucí.

Příčiny „šetření“ vládních institucí České republiky; rakouská rozpočtová střídmost větší než v EU jako celku

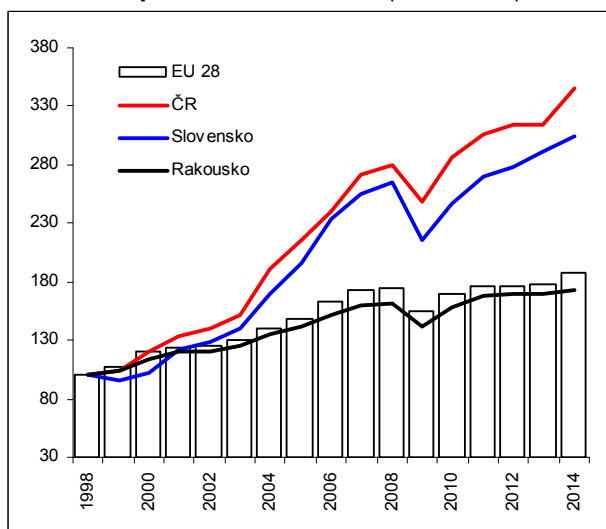
V České republice omezily růst výdajů vládních institucí od roku 2004 přijímané reformy, které tehdy reagovaly mimo jiné i na předchozí zátěž veřejných rozpočtů vyvolávanou „očišťováním“ úvěrových portfolií největších bank od špatných půjček. Od roku 2011 pak byly výdaje vládních institucí omezovány tvrdou konsolidací veřejných rozpočtů.

Rakousko naopak uplatňovalo relativně střídmostou politiku rozpočtových vydání, takže přírůstky výdajů vládních institucí na konečnou spotřebu tam byly po téměř celé sledované nižší než za EU jako celek. Zatímco v EU činil přírůstek výdajů vládních institucí za roky 1998-2014 celkem +28,7 %, v Rakousku +23,5 %. V ČR vlivem zmíněných příčin utrácely vládní instituce v tempu, které představovalo přírůstek o čtvrtinu (+25,9 %), na Slovensku však o celou polovinu (+50,7 %).

Graf 28 Export zboží a služeb (1998=100)

Graf 29 Import zboží a služeb (1998=100)

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Exporty i z České republiky a ze Slovenska byly v roce 2014 zhruba třikrát až čtyřikrát vyšší, než v roce 1998,...

Nejvýrazněji se v „pohybech“ jednotlivých složek výdajové strany HDP projevil v případě České republiky a Slovenska jejich zahraniční obchod (grafy 28 a 29 s exporty a importy zboží a služeb). Je zde vidět výrazná akcelerace růstu vývozů ze Slovenska, které se za roky 1998-2014 zvýšily čtyřikrát (+327 %) a překonaly tak i velmi silnou dynamiku exportů z České republiky (+278 %). Zrychlení po roce 2004 dokládá silící ekonomickou „otevřenost“ obou zemí po vstupu do Evropské unie. Rakouský export zboží a služeb narůstal stejným tempem, jako byla průměrná dynamika těchto exportů za EU (+195,9 %, resp. +196,3 %)

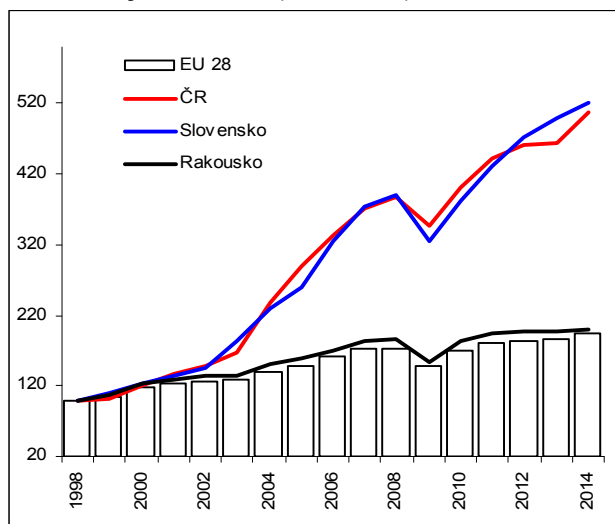
... ale dovozy do ČR rostly rychleji než dovozy na Slovensko, což ovlivňovalo výkonovou bilanci a dokládalo to více přepracovatelský charakter české ekonomiky daný silnějším zastoupením zahraničního kapitálu v podobě přímých investic ; tato skutečnost se projevuje i v saldu s nerezidenty

Dovoz zboží a služeb stoupl nejvíce v případě České republiky. Lze soudit, že oproti Slovensku je dovozně-vývozní orientace ČR ještě vyšší, stejně jako je zřejmě vyšší i podíl firem pod zahraniční kontrolou v ekonomice ČR. Hovoří pro to skutečnost, že intenzita vztahů s nerezidenty je v případě České republiky silnější, což se projevuje ve větším přelévání (odlivu) prvotních důchodů (dividendy, „mzdové“ saldo mezi náhradami zaměstnanců-rezidentů v zahraničí a zahraničních pracovníků-nerezidentů v České republice).

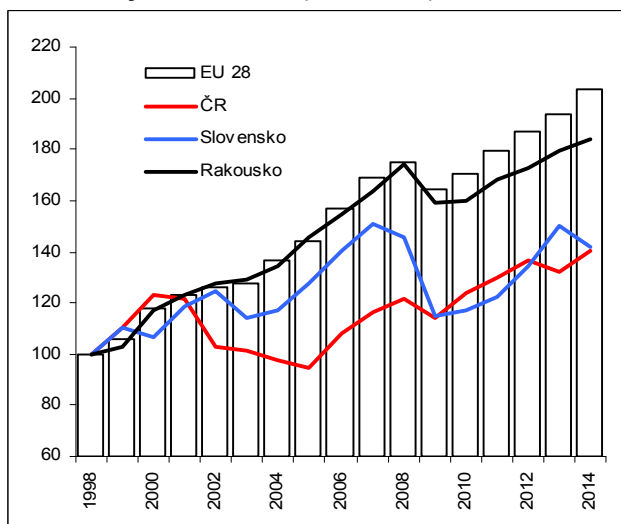
Saldo s nerezidenty má totiž ČR již dlouhou dobu podstatně vyšší než SR, to jak absolutně, což lze zdůvodnit větší velikostí ekonomiky, tak ale i relativně. V roce 2014 bylo saldo České republiky s nerezidenty záporné ve výši 10,46 mld. eur, na Slovensku ve výši 2,36 mld. eur.

Česká ekonomika je tedy v daleko větší míře ekonomikou „exportně-dovozního typu“ než Slovensko nebo Rakousko a její přepracovatelský charakter v kombinaci s významnou vahou firem zahraničních investorů v ekonomice ČR je tím také zřetelnější.

Graf 30 Vývoz zboží (1998=100)

Graf 31 Vývoz služeb (1998=100)

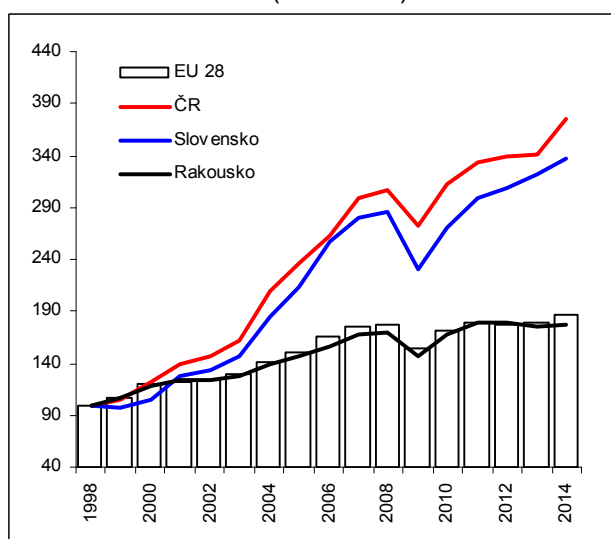

Pramen: Eurostat, vlastní počty

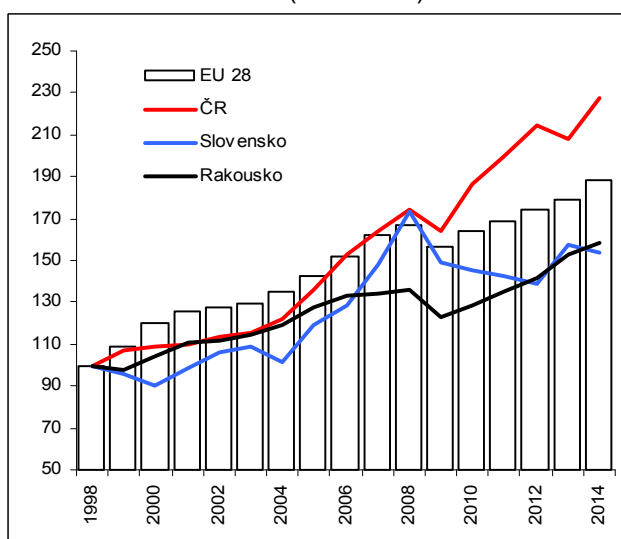
Proporce v obchodu se zbožím a službami dokládají, že ČR ani SR dosud „ekonomikami služeb“ nejsou

ČR ani Slovensko „ekonomikami služeb“ nejsou. Alespoň co se týká zahraničního obchodu s nimi. Pokud jde o export, grafy 30-33 dokazují, že ekonomiky ČR a SR se orientují především „zbožově“. Vývozy služeb z obou zemí rostou výrazně méně, než je tomu v případě Rakouska anebo zejména u exportu služeb za EU jako celek.

Graf 32 Dovoz zboží (1998=100)

Graf 33 Dovoz služeb (1998=100)

Pramen: Eurostat, vlastní počty

4.1.2. Vývoj struktury výdajové strany v každé ze sledovaných zemí

Zahraniční obchod, výdaje domácností či vládních institucí na konečnou spotřebu a vývoj fixních investic v letech 1998-2014 podle jednotlivých zemí

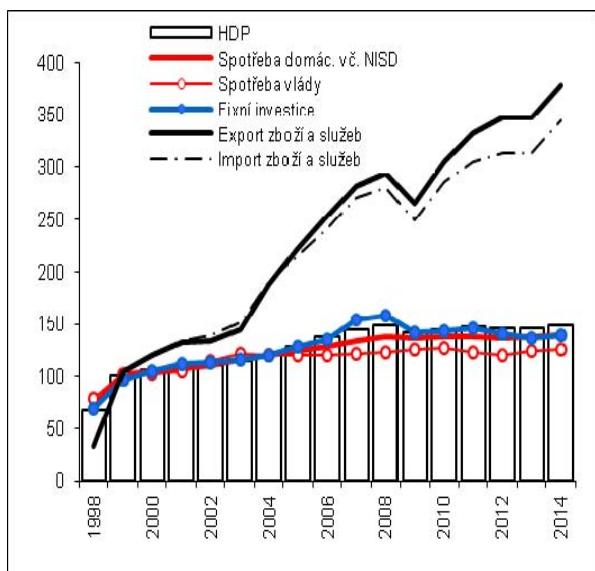
V předchozí subkapitole jsme porovnávali ekonomiky České republiky, Slovenska a Rakouska (resp. pro orientaci i vývoj za EU 28 jako celek) tak, že každá složka poptávkové strany HDP ukazovala, jak si v jejím vývoji za roky 1998-2014 stojí jednotlivé sledované země. Následující skupina grafů se zabývá rovněž výdaji na HDP, ovšem právě podle zemí.

Z grafů 34-37 je patrná skutečnost, ve které fázi se nacházely ekonomiky ČR a SR na počátku sledovaného období oproti fázi ekonomiky Rakouska a také oproti průměru za EU 28 jako celek. Zřetelné jsou zejména růsty zahraničního obchodu u všech zemí. Je z nich patrný i vývoj čistého exportu v jednotlivých zemích a tedy jeho potenciální vliv na dynamiku HDP.

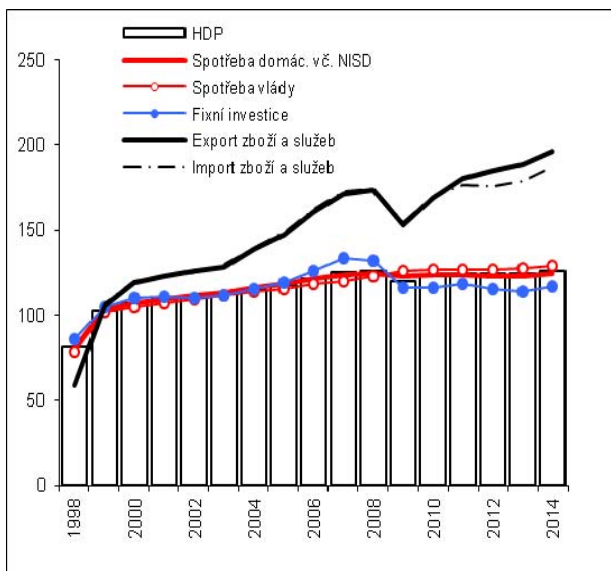

Grafy 34-37: Vývoj struktury výdajové strany HDP podle jednotlivých položek výdajů na konečnou spotřebu domácností a vlády, fixních investic, exportu a importu zboží a služeb (přírůstky za roky 1998-2014)

Graf 34: Česká republika

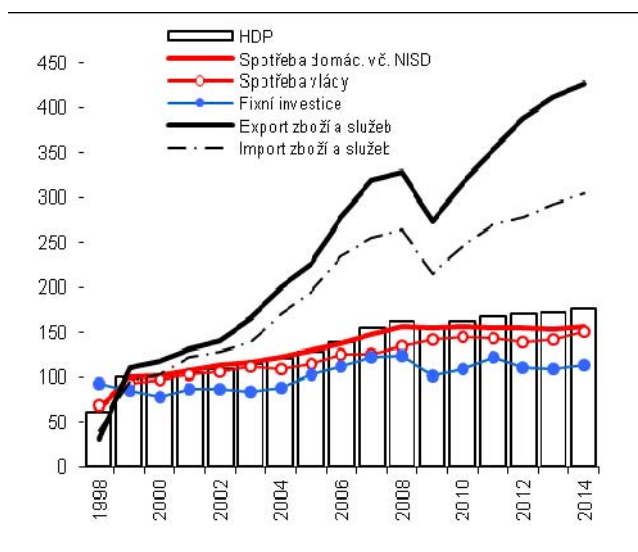

Graf 35: EU 28

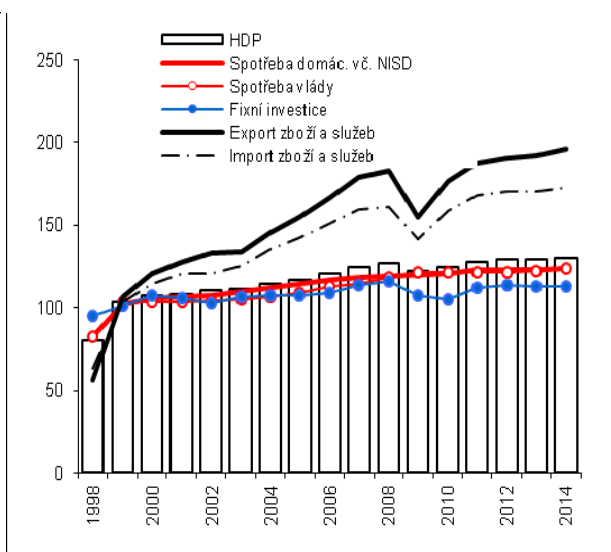

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Graf 36: Slovensko

Graf 37: Rakousko

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Přesnějším pohledem na vývojové křivky (bez zahrnutí vývoje exportu a vývoje importu zkrslujících proporce v grafech 34-37) je možné posoudit z obrázků v čtyřgrafu 38 vývoj výdajů domácností i vlády na konečnou spotřebu, vývoj tvorby hrubého fixního kapitálu (fixních investic a HDP ekonomik České republiky, Slovenska, Rakouska a EU 28.

Slabá výchozí báze roku 1998...

Celkově podstatně slabší ekonomický základ a výchozí báze v roce 1998 v případě České republiky a Slovenska oproti výkonnosti ekonomik Rakouska a EU 28 jako celku ej zřejmou skutečností, ověřenou rozbohem v kapitole o HDP na obyvatele v paritě kupní síly. Právě z toho pak mimo jiné plynula výrazně větší akcelerace

...podporovala výrazné zrychlení vývozu ze Slovenska a zvětšování přebytků výkonové bilance, které dynamizovaly hospodářský růst Slovenské republiky...

růstu především zahraničního obchodu ekonomik České republiky a Slovenska, jsou patrné z grafů 34 a 36 ilustrujících vývoj hlavních složek výdajů na HDP v průběhu let 1998 až 2014.

Zejména v případě Slovenska je zrychlení vývozu a dovozu proti roku 1998 jasně zřetelné (graf 36). Stejně jako i skutečnost, že toto zrychlování k bázi roku 1998 bylo za uvedené období ze všech čtyř sledovaných ekonomických celků největší (a ovlivňující tak velikost i tvar grafu 36 oproti grafům zpracovaným za dvě ostatní sledované ekonomiky i EU 28).

Co je však ještě důležitější, je vzájemný tvar křivek vývoje dovozu a vývoje vývozu, který ukazuje u Slovenska zvětšování přebytků výkonové bilance zhruba už od roku 2006, které bylo v relaci podstatně větší než u České republiky či Rakouska, ale i EU 28.

...v podstatně větší míře, než čistý export v ČR, Rakousku anebo v EU 28

Znamená to, že čistý export zboží a služeb jako výdajová složka HDP hrál v ekonomice Slovenska zejména v letech 2009-2014 výraznější roli, než tomu bylo u zbylých dvou zemí sledovaných v této analýze, i než u EU jako celku. Ta díky exportní síle Německa rovněž již zhruba od roku 2010 vytváří - z grafu 37 patrné - větší přebytky v zahraničním obchodě se zbožím a službami.

Význam, jaký má pro ekonomiku výsledek zahraničního obchodu, je pro Rakousko s jeho neustále vykazovanými přebytky v celém období 1998-2014 větší, než význam za Unii jako celek - Rakousko tak těží ze své silné ekonomické vazby na německou ekonomiku

V dosahované proporcii čistého vývozu v ekonomice EU jako celku na jedné straně a ekonomice Rakouska na straně druhé dokládají grafy 35 a 37, že podle „významu“, jaký má výsledek zahraničního obchodu se zbožím a službami pro vývoj HDP, hraje tento obchod větší roli v ekonomice Rakouska než v ekonomice EU jako celku. Prakticky již od roku 1999 jsou z grafu 35, zachycujícího vývoj základních složek výdajové strany rakouského HDP, jasně patrné přebytky výkonové bilance (export zboží a služeb roste rychleji než jejich import). Těchto přebytků docílovalo Rakousko i po celé sledované období až do roku 2014. Souvisí to bezesporu s tradiční a silnou ekonomickou vazbou Rakouska na německou ekonomiku.

Všechny tři „malé“ ekonomiky mohly těžit z výsledků svého zahraničního obchodu ovlivňujícího jejich růst

I pro rakouskou ekonomiku tedy platí, stejně jako pro Slovensko a Českou republiku (jak plyne z křivek dovozu a vývozu v grafu 34), že čistý export zboží a služeb měl - po celé sledované období v Rakousku a po většinu tohoto období na Slovensku a v ČR - pozitivní vliv na vývoj jejich HDP. Jak však již bylo řečeno, ve srovnání s ČR a Rakouskem, byl tento vliv daleko významnější v případě ekonomiky Slovenska.

„Silné“ investice v české ekonomice, slabší na Slovensku a v Rakousku, kde hrály větší roli výdaje na konečnou spotřebu

Co se dalších složek výdajů na HDP ilustrovaných v grafech 34 až 37 týká, stojí za zmínku z pohledu vývojových disproporcí zejména investice. Tvorba hrubého fixního kapitálu hrála totiž podle dynamiky svého růstu větší roli v ekonomikách EU 28 a zejména v ekonomice České republiky. Patrné to bylo hlavně v letech 2007 a 2008, kdy jak v ČR (vrcholící vlna pořizování domů a bytů i konjunkturou hnaná investiční aktivita firem), tak v EU 28 rostly investice rychleji než výdaje na konečnou spotřebu i než samotný HDP. Naopak jiná struktura růstu podle vývoje hlavních výdajových složek HDP je vidět u Slovenska, kde kupodivu investice - i přes zřejmou investiční poddimenzovanost už z počátku sledovaného období - nehrály v růstu ekonomiky takovou roli jako složky ostatní, jak je patrné z grafu 36).

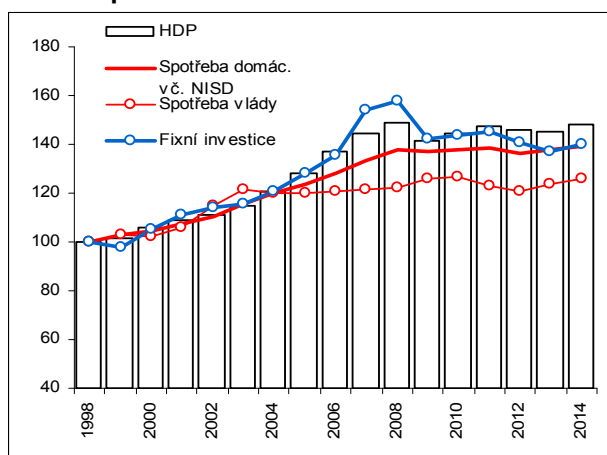
Spotřeba domácností v ČR a SR po roce 2009 spíše jen stagnuje na rozdíl od Rakouska, kde zaznamenává mírný růst

Zjištění o slabší roli investic v růstu slovenské ekonomiky podporují jasně vývojové křivky za tuto zemi, jak je zřejmé z grafu 38. Ten by měl pro jednotlivé sledované země ukazovat zřetelněji (s ohledem na zvolené měřítko v grafech za jednotlivé země) vývoj výdajů na konečnou spotřebu domácností a také vládních institucí vč. vývoje fixních investic a vztah těchto výdajových složek k vývoji HDP - tedy bez deformace prvkými vývojovými křivkami zahraničního obchodu uváděných v grafech 34-38.

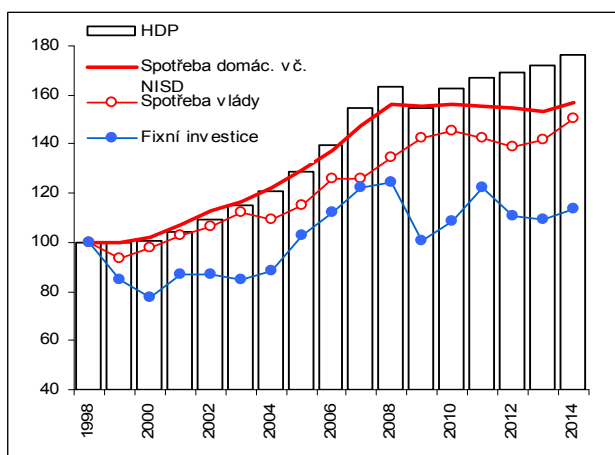

Graf 38: Vývoj základních složek výdajové strany HDP bez zahraničního obchodu (1998=100)

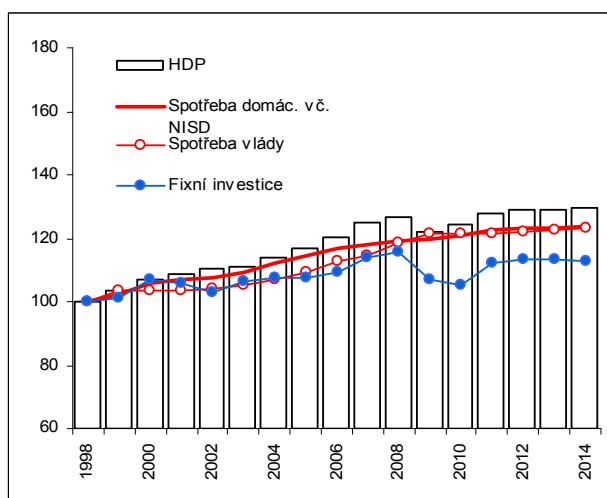
Česká republika

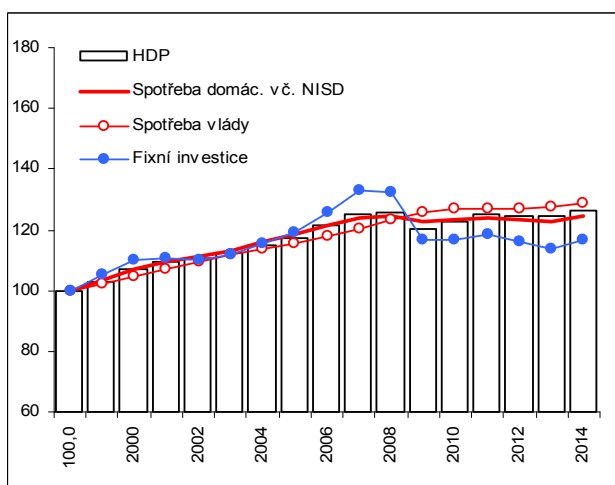
Slovensko

Rakousko

EU 28

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Růst ekonomiky EU28 táhnou od roku 2010 stále intenzivněji výdaje vládních institucí

Právě zahraniční obchod, resp. jeho výsledek, ukazuje svůj významný vliv na růst ekonomik SR, ČR a Rakouska (HDP u nich narůstal rychleji než kterákoli z dalších výdajových složek uvedených v grafu 38). Naopak růst HDP celé EU 28 táhly od roku 2009 především výdaje vládních institucí.

4.1.2.1. Vybrané aspekty vývoje ekonomiky ČR a Slovenska počínaje rokem 1990

Vliv prvních roků dekády 90. let na výchozí bázi ekonomik ČR a Slovenska umožní posoudit data z Historické ročenky národních účtů zpracované ČSÚ a SSÚ

Jak bylo z předchozího zřejmé, na celkový vývoj v ČR a na Slovensku oproti vývoji ekonomiky Rakouska měla významný vliv první léta srovnávaného období 1998-2014. Ovšem výchozí situace po většinu srovnávaného období v této analýze, tj. zpravidla od roku 1998, byla samozřejmě ovlivněna co se České republiky a Slovenska týká, vývojem v období na počátku 90. let minulého století, kdy byly obě země ještě součástí federace (více již zmíněno v kapitole 2) a také prvními roky po rozdělení na samostatné státy.

Protože jsou k dispozici data zpracovaná v rámci Historické ročenky národních účtů (podle metodiky ESA 95), kterou vytvářeli odborníci z útvaru národního účetnictví ČSÚ a SSÚ, použijeme tyto výsledky spolu s doplněním časové řady a porovnáme vývoj České republiky a Slovenska k bázi roku 1990 pro základní složky výdajové strany HDP¹.

¹ Jde o výsledky analýzy D. Dubské „ČR a SR: Slovenská ekonomika roste rychleji. Víme proč?“ zpracované na žádost pro prezentaci na semináři Právnické fakulty Univerzity Karlovy nazvaném „Odlisný vývoj českého a slovenského HDP“, který se konal 30.dubna 2015. Aktualizovaná a rozšířená verze názvem „CR a SR: Kde leží příčiny rychlejšího růstu slovenské ekonomiky“ byla prezentována na žádost Socioekonomickému výboru Rady vlády pro udržitelný rozvoj na Úřadu vlády ČR 25. června 2015.

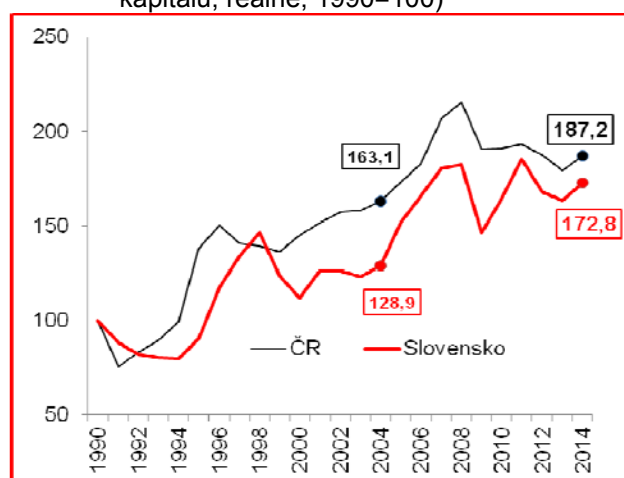
Od roku 1990 (s výjimkou roku 1998 ovlivněného v ČR recesí) byl růst investic v ČR neustále rychlejší než na Slovensku a v roce 2014 byl proti roku 1990 vyšší o 87 %, zatímco v SR o 73 %

Slabší růst spotřeby slovenských domácností oproti českým trval až do roku 2009 a v roce 2014 byly přírůstky proti roku 1990 zhruba stejné (+41 % v ČR a +38 % v SR) – pro SR nepříznivá proporce se začala zlepšovat po roce 2004

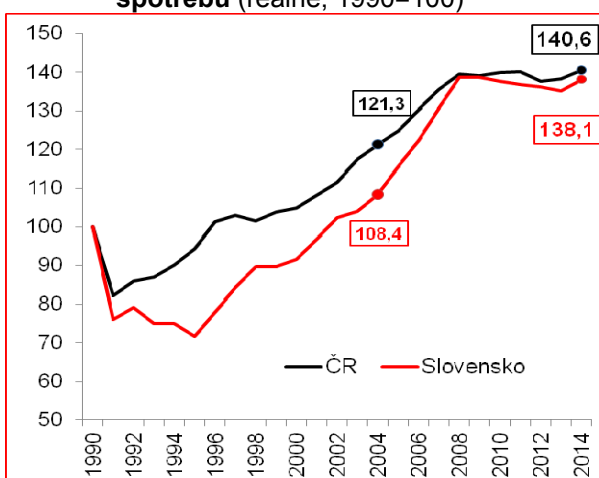
Investiční aktivita byla po propadu v roce 1991 v České republice relativně rychle obnovena, jak plyne z meziročních temp jejich růstu i z vývojových křivek grafu 39, který zachycuje vývoj k základně roku 1990. Slovensku trvalo déle, než došlo k oživení investic a po naprostou většinu sledovaného období – s výjimkou roku 1998, kdy v ČR pokračovala recese – byl růst fixních investic na Slovensku pomalejší než v ČR. Dokládají to zjištěné přírůstky fixních investic za obě země do roku 2004 a dále do roku 2014, propočítané k základu roku 1990 v grafu 39.

Stejně jako u fixních investic, tak i v případě výdajů na konečnou spotřebu domácností byl vývoj na Slovensku vztažený k základu roku 1990, tedy za doby federace, méně příznivý oproti vývoji v ČR. I přesto, že zhruba od roku 2008 se již přírůstek spotřeby domácností v ČR i na Slovensku do roku 2014 téměř vyrovnal (proti roku 1990 byl v ČR vyšší o 40,6 %, na Slovensku o 38,1 % v SR). Slovenské domácnosti však těžily prostřednictvím svých rostoucích nominálních disponibilních příjmů především z konjunktury v polovině předchozí dekády. Tehdy totiž srovnání mezi ČR a SR v dosažených přírůstcích výdajů domácností na konečnou spotřebu v roce 2004 proti roku 1998 ukazuje, že v ČR byl její nárůst zřetelně vyšší (+21,3 %) oproti nárůstu za slovenské domácnosti (+8,4 %).

Graf 39 Investice (přírůstek tvorby hrubého fixního kapitálu, reálně, 1990=100)

Graf 40 Výdaje domácností na konečnou spotřebu (reálně, 1990=100)

Pramen: Historická ročenka národních účtů, Eurostat

Vládní instituce na Slovensku utrácely více a v roce 2014 byly jejich výdaje proti roku 1990 vyšší o 55 %, zatímco v ČR o 32 %

Mohutné uvolňování vládních výdajů na Slovensku je patrné především po roce 2004...

...což zřejmě živilo ekonomickou konjunkturu

Hrubý konsolidovaný dluh vládních institucí v relaci k HDP byl na Slovensku v roce 1995 vyšší než v ČR, ovšem po roce 2000 začala jeho relace klesat díky silící výkonnosti ekonomik y SR a uskutečňovaných reforem směřujících k potlačování dluhového financování. Deficity slovenských vládních institucí byly

Avšak na rozdíl od příznivějšího dlouhodobého vývoje fixních investic a výdajů na konečnou spotřebu domácností v České republice oproti Slovensku se výrazně lepší výsledek (ve smyslu rychlejšího přírůstku za roky 1990-2014) projevila na Slovensku u výdajů vládních institucí na konečnou spotřebu. Zatímco v ČR stouply za čtvrtstoletí (zahrnující transformační změny výdaje vládních institucí v ČR o necelou třetinu (+32,1 %), na Slovensku o více než polovinu (+55,1 %), jak ukazuje graf 41.

K mohutnému uvolňování vládních výdajů začalo na Slovensku docházet po roce 2004 (graf 41), neboť do té doby byly jejich kumulativní přírůstky od roku 1990 vyšší v ČR (v roce 2004+22,6 % proti +17,6 % v SR). To však bylo zřejmě dáno velkým propadem těchto výdajů na Slovensku po roce 1990 (-15 %) patrným až do roku 1994.

Po roce 2004 se silná dynamika výdajů vládních institucí SR, jež byla patrná v letech tamější ekonomické konjunktury a tuto konjunkturu bezesporu živila, projevila ve velmi výrazném konečném přírůstku za období 1990-2014.

Hrubá zadluženost vlády SR k HDP v roce 1995 byla vyšší než v ČR a její vývoj byl volatilnější - po roce 2000 poklesl hrubý konsolidovaný dluh vládních institucí na Slovensku v relaci k HDP nejen silnou výkonností ekonomiky, ale zřejmě i vlivem uskutečňovaných reforem.

Po krizi v roce 2009 rostl hrubý konsolidovaný dluh Slovenska opět rychleji (grafu 43), ovšem právě vysokým růstem slovenské ekonomiky byl rostoucí dluh v absolutním vyjádření (grafu 43) vcelku úspěšně ufinancován. Za 1995-2014 narostla relativní hrubá zadluženost SR o 31,8 pb., zatímco v ČR o 21,9 pb.

Slovenské vlády hospodařily během posledních dvou dekad s vesměs hlubšími

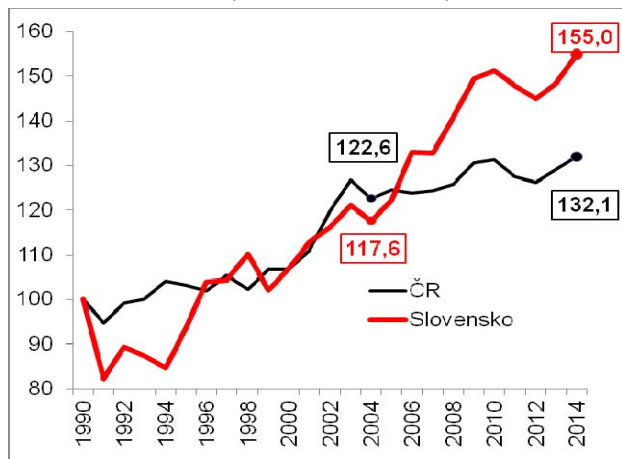

během posledních dvou dekád hlubší než v ČR (prům. za roky 1995-2014 - 5,2 % proti -4 % c ČR

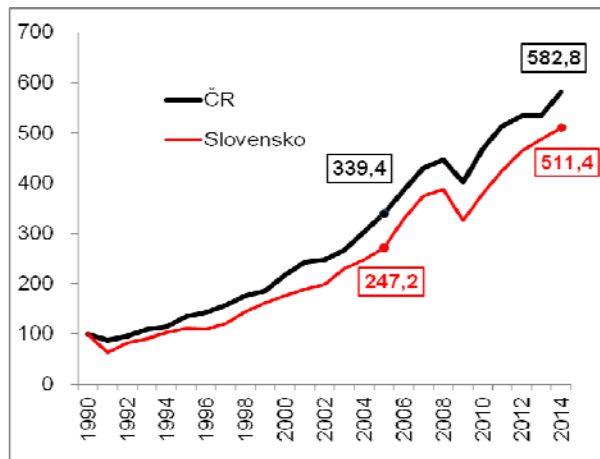
relativními deficity než vlády v ČR (v průměru s -5,2 % HDP za roky 1995-2014 proti -4 % v ČR). Kumulace deficitů do dluhu vedla za léta 1995-2014 k jeho absolutnímu zvětšení (v eurech) 10,7krát v ČR a 12,2krát v SR (vyjádřeno v národní měně stoupl 8,5krát, resp. 9,4krát).

S jistým zjednodušením lze tedy říci, že slovenský růst byl tažen – mimo exportní expanzi po roce 2007 – také hospodářskou politikou využívající ve velké míře dluh, tj. rychle rostoucí výdaje vlády a že tato politika vedla k podpoře ekonomického růstu Slovenska.

Graf 41 **Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí (reálně, 1990=100)**

Graf 42 **Export zboží a služeb (reálně, 1990=100)**

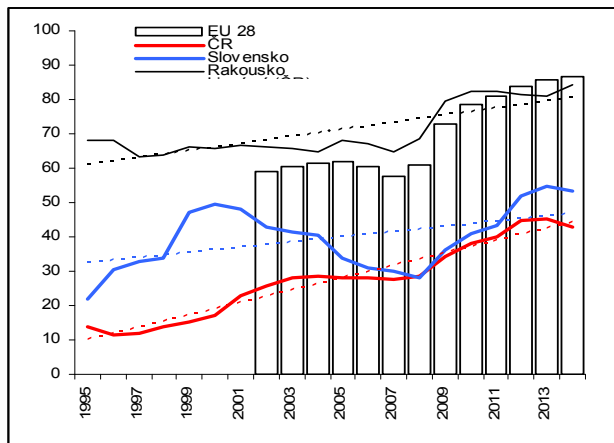

Pramen: Historická ročenka národních účtů, Eurostat

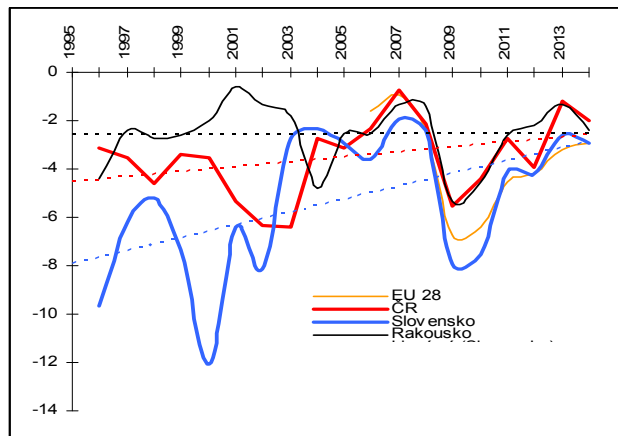
Export zboží a služeb ze SR i ČR výrazně stoupl a v roce 2014 byl vyšší než v roce 1990 o 483 % (ČR a o 411 % (SR) – export z ČR se obnovil po transformačním propadu rychleji a tento odstup od růstové dynamiky slovenského exportu se v dalších letech udržel

Přestože data z kapitoly 3 analyzující období 1998-2014 a jeho mezi-etapy ukázala rychlejší růst exportu zboží a služeb ze Slovenska oproti exportu z ČR, prodloužení časové řady na počátek dekády 90. let ukazuje jiný výsledek. Obě země ukázaly impozantní růst, kdy objemy exportu zboží a služeb v reálném vyjádření stouply v obou případech pěti- resp. šestinásobně. Ovšem přírůstky za ČR byly vyšší oproti Slovensku nejen za celou pětadvacetiletou řadu, ale už za roky 1990-2004 (tehdy +229,4 % v exportech zboží a služeb z ČR oproti +147,2 % přírůstku Slovenska). Exportní způsobilost ČR se projevila ve srovnání se SR především v rychlejším obnovení temp růstu již po roce 1990 a tento odstup se v dalších letech udržoval, resp. sílil.

Graf 43 **Hrubý konsolidovaný dluh vládních institucí (v % nom. HDP)**

Graf 44 **Čisté výpůjčky vládních institucí (deficit hospodaření po letech, v % nom. HDP)**

Pramen: Eurostat

Vysoká otevřenost ekonomik ČR a SR

Dlouhodobé srovnání ČR a SR potvrzuje vysokou otevřenost obou ekonomik (v exportu zboží vztahenému k nominálnímu HDP zaujímá SR první a ČR třetí místo v žebříčku zemí v EU), rychlejší obnovu růstu v ČR po "transformačním šoku" v propadech roku 1991 a především velkou roli, kterou hrály výdaje vládních institucí ve vztahu k velmi rychlému růstu slovenské ekonomiky zejména po roce 2004.